

FILIPINO

(Komunikasyon at Pananaliksik)

Ikalawang Markahan-Modyul 16: **Pagsulat ng Panimulang Pananaliksik**

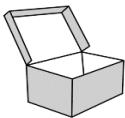

May-akda: Dr. Ruen P. Lomo
Tagaguhit: Paolo N. Tardecilla

City of Good Character
DISCIPLINE • GOOD TASTE • EXCELLENCE

PAG-AARI NG PAMAHALAAN
HINDI IPINAGBIBILI

Alamin

Ang modyul na ito ay binubuo lamang ng isang aralin.

- Aralin – Pagsulat ng Panimulang Pananaliksik

Sa pag-aaral ng modyul na ito, inaabahang maisasagawa mo ang sumusunod:

- napagbabalik-aralan ang mga hakbang sa panimulang pananaliksik;
- nakikilala ang mga penomenang kultural at panlipunan sa bansa; at
- nakasusulat ng isang panimulang pananaliksik sa mga penomenang kultural at panlipunan sa bansa

Subukin

Bago ka magpatuloy sa aralin, subukin ang iyong sarili sa pamamagitan ng pagsagot sa isang “impormal na sarbey” na inihanda para sa iyo. Lagyan ng (/) tsek ang kahon na tugma sa iyong sagot.

1. Kailan ka pumunta sa sa silid-aklataan ng inyong paaralan para manghiram at/o magbasa ng aklat?

Noong isang buwan
 Kahapon

Kanina
 Noong isang taon

2. Ano ang ginawa mo sa aklataan nang magpunta ka roon?

Nagbasa
 Nanghiram ng aklat
 Nakipagkita sa kaibigan
 Natulog
 Gumamit ng Internet

3. Ilang aklat ang nababasa mo sa loob ng isang taon?

1-3 aklat
 4-6 aklat

7-9 aklat
 10-pataas na aklat

4. Ano ang pamagat ng aklat na huli mong nabasa?

5. Tungkol saan ito?

6. Ilang oras ang nauubos mo sa internet araw-araw para sa mga bagay na walang kaugnayan sa gawain mo sa paaralan) (*Maaring paglalaro ng online games, panononod ng video sa mga video/streaming platforms at/o pagtambay sa social media*)

1-3 oras
 4-6 oras

7-9 oras
 10-pataas na oras

7. Kailan ka huling gumamit ng internet, hindi upang mag-log-in sa *facebook*, *Instagram*, *twitter*, o maglaro ng *online games* kundi para maghanap ng impormasiyon o magsaliksik tungkol sa isang paksa?

Kahapon

Sa kasalukuyang buwan

Sa kasalukuyang linggo

Sa kasalukuyang taon

8. Para sa aling asignatura ang pananaliksik/paksa na ginagawa mo?
-

Aralin

Pagsulat ng Panimulang Pananaliksik

Sa araling ito ay pag-aaralan mo ang pagsulat ng isang panimulang pananaliksik sa mga penomenang kultural at panlipunan sa bansa. Magagawa mo ito sa pamamagitan ng pagsasagawa ng mga gawain nang may katapatan.

Balikan

Mula sa nagdaang modyul, balikan ang mga natutuhang paksa na may kinalaman sa pananaliksik. Ilista ang mga hakbang sa pagsulat ng isang makabuluhang pananaliksik. Itala ang iyong sagot sa tseklist sa ibaba:

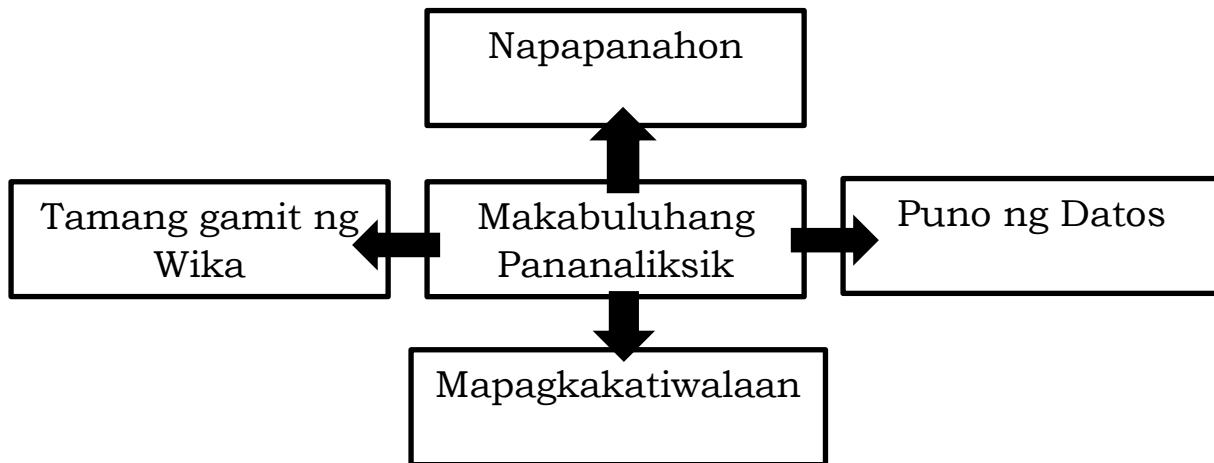
☒

? Tuklasin

A. Panimula

Masdan ang paradigma sa ibaba:

1. Ano-ano ang mga dapat tandaan sa isang makabuluhang pananaliksik?
2. Bakit mahalaga na “napapanahon” ang isang makabuluhang pananaliksik?
3. Ano ang maidudulot ng wastong gamit ng wika sa isang sulatin gaya ng pananaliksik?
4. Ano ang ugnayan ng tamang gamit ng wika sa paglalantad/pagtatanghal ng mga datos sa isang pananaliksik?
5. Bilang mananaliksik, paano mo gagawing “katiwa-tiwnala” ang binubuo mong pag-aaral/pananaliksik?

B. Pagbasa

Historikal na Konteksto ng Pagtuturo ng Wika sa Sistema ng Edukasyon sa Pilipinas

Sipi mula sa: Ang Pagtuturo ng Wika at Kulturang Filipino sa Disiplinang Filipino (Konteksto ng K-12)
ni Galileo S. Zafra

Sa disertasyong “Istratehiyang Ideyolohikal ng Kolonyalismong Amerikano sa Pilipinas: Pagsusuri ng Kanong Pampanitikan sa Paaralan, 1901-1942” (1999), sinuri ni Ma. Isabel C. Pefianco ang edukasyong pangwika at panitikan noong panahon ng kolonyalismong Amerikano. Ang pangunahing ideang nilinang niya sa disertasyon ay ito: Naging kasangkapan ng pananakop ang edukasyong pangwika at pampanitikan

noong panahon ng kolonyalismong Amerikano. Iba't ibang pangunahing sanggunian ang ginamit niya sa saliksik tulad ng mga opisyal na kurso sa pag-aaral (courses of study), planong leksyon ng mga guro, ulat ng Direktor ng Bureau of Education at iba pang opisyales, at iba pang kagamitan sa pagtuturo. Tinipon din niya ang mga teksto, teksbuk, at reader na itinakda at ipinabasa sa mga mag-aaral sa elementarya at hayskul sa apat na dekada ng pananakop ng mga Amerikano.

Sa kabuoan, kapani-paniwala ang paliwanag ni Pefianco kung paanong sa pamamagitan ng edukasyong pangwika at pampanitikan ay naisulong ang plano at pakana ng kolonyalismong Amerikano, at sa kabilang banda'y sistematikong naisantabi ang katutubong wika, panitikan, at kultura. Paano ito nangyari? Simulan nating talakayin ang edukasyong pampanitikan. Una, itinakda na Ingles ang maging tanging wika ng sistema ng edukasyon noon. Kinailangang magkaroon ng ideolohiyang pangwika na magiging salalayan ng patakaran ito kaya pinalaganap ng mga Amerikano ang mito na ang katutubong wika ay angkop lamang sa tahanan, samantalang ang wikang Ingles ay may unibersal na katangian na nangangahulugang may kabuluhan sa anumang lugar, panahon, larangan, o lahi (Pefianco c). Pangalawa, ang kanong pampanitikan na ipinabasa sa mga Filipinong mag-aaral sa elementarya at hay-iskul ay naglaman ng mga akda mula sa Amerika at Inglaterra. Tuwirang isinaisantabi ng kanong ito ang sarili't katutubong panitikan. Dahil itinampok ang panitikang Kanluranin, pinalaganap ang isang kultura ng pagtakas, paghiwalay sa realidad ng kalagayang kolonyal, at paghadlang sa anumang diwa at damdaming mapagpalaya (c-d). Pangatlo, ang pedagohiya o paraan ng pagtuturo ay lalo lamang nagbunga ng pagkahiwalay ng Filipinong mag-aaral sa kaniyang sariling kultura at realidad. Sa pagbibigay-diin sa oryentasyong formalistiko (iyong nakatutok sa mga elemento at katangiang pormal na panitikan) at moralistiko (iyong naghahanap lagi ng aral sa akdang pampanitikan) sa pagbabasa ng panitikan, hindi nabigyan ng pagkakataon ang mga mag-aaral na suriin ang ugnayan ng panitikan at lipunan (d-e). Sa pagtuturo naman ng wika, idiniin ang oryentasyong lingguwistiko. May mga aralin sa spelling, reading, writing, speaking, phonetics, at grammar sa elementarya; sa antas sekundarya, may mga sabjek na literature at composition. Kahit iba't iba ang mga araling ito na mayroon sanang magkakaibang tuon, ang diin ay laging nasa pagtuturo ng kasanayan sa pagsasalita (Pefianco 1999, 228) at sa ilang panggramatikang aspektong wika. Sa isang tagubilin ni Dr. Fred Atkinson, ang unang General Superintendent ang Department of Public Instruction, sa pamamahala ng klase sa Baitang 2, sinabi nya:

“Let oral work predominate. Give some attention to written work at the desk. Make it very simple, avoiding the use of complex sentences. Make the getting of thought preceed the expression of it. Notice carefully the common mistakes and give special work to correct these mistakes. Teach the use of punctuation marks as illustrated in the lessons. Teach the most common abbreviations: Mr., Mrs., Dr., the abbreviations for the months, P.I., U.S., etc. (Atkinson, Education; nasa Pefianco 228; akin ang diin.)”

Sa antas sekondarya naman, idiin pa rin ang kasanayang pangwika, lalo na ang kasanayang pasalita, kahit sa mga klase ng pagbasa. Sa isang ulat pa rin ni Atkinson noong 1902, ganito ang kaniyang sinabi:

First, they are to be taught to read; that is to say, to gain the thought of a selection placed before them, of the particular sentences, and the meaning of the words; to give intelligible utterance to the same by appropriate and correct pronunciation. Much reading aloud is required. This is accompanied by much questioning as the thought of the selection and meaning of the particular words, and is followed by oral and written reproduction. (Bureau of Education 1954; nasa Pefianco 228-229, akin ang diin)

Lumilitaw sa mga sinipi na sa pagtuturo ng wika sa elementarya at hayiskul, may diin sa pagtuturo ng mga kasanayang pangwika lalo na sa pagsasalita. Kahit sa mga klase ng pagbasa, nauwi pa rin ang pamamaraan ng pagtuturo sa pagsasanay sa pagsasalita tulad ng pagwawasto ng pagbigkas, pagbabasa nang malakas, at pagpapaulit. Bakit binigyang-diin ng mga Amerikano ang kasanayan sa pagsasalita? Sa unang bahagi ng kolonialismong Amerikano, nasa interes ng mga mananakop na matutong makipag-ugnayan ang mga mamamayang Filipino sa wikang Ingles. Bukod sa sistema ng edukasyon, Ingles na rin ang naging pangunahing wika sa mga tanggapan ng kolonyal na pamahalaan. Nang itatag ng Taft Commission noong 1900 ang Philippine Civil Service, ang eksaminasyon para sa nais pumasok sa serbisyo sibil ay nasa wikang Espanyol at Ingles. Gayunman, mabilis na dumami ang gustong kumuha ng eksaminasyon sa wikang Ingles. Noong 1905, may 80% ang kumuha ng eksaminasyon sa Espanyol; pero noong 1925, may 1% na lamang ang kumuha ng eksaminasyon sa wikang Espanyol (Hayden 117-118; nasa Gonzalez 29). Ang dahilan ng pagdami ng nais gumamit ng Ingles ay mahihiwatigan sa isang ulat ng Civil Service Board noong 23 Agosto 1901. Sa ulat, sinasagot ng Lupon ang mga punang lumabas sa mga pahayagan tungkol sa mas mababang pagpapasahod sa mga Filipinong kawani kompara sa mga Amerikanong kawani gayong kapuwa naman silang nakapasa sa parehong eksaminasyon. Ayon sa ulat:

The articles in the press were evidently written under the impression that ability to pass the examinations in Spanish demonstrated the fitness of the persons examined as well as the passing of the examinations in English. It is true that the questions in the examinations in English and Spanish were identical, but it can readily be seen that a person whose general intelligence had been tested in Spanish, but who has no knowledge of English, would be of little service in an office where the business is necessarily in that language (Hayden875).

Batay sa siping ito, naging praktikal na para sa mga Filipino ang magtamo ng kakayahan sa wikang Ingles dahil ito ang pangunahing wika sa mga tanggapan ng pamahalaan. Pagsapit ng 1925, tanging mga stenographer at interpreter sa korte na

lamang ang kinailangang may kakayahan sa wikang Espanyol (Gonzalez 29). Samantala, tila hindi naging batayan ang kaalaman sa anumang katutubong wika sa Pilipinas sa larangan ng serbisyo sibil. Dahil ang diin ng pagtuturo ng wika ay nasa aspektong pasalita, may mga Filipinong pinanday ng sistema ng edukasyong pinalaganap ng mga Amerikano na naniniwalang ang wikang Ingles ay hindi isang hiram at dayuhang wika kundi isa nang wika ng Pilipinas. Para naman sa hindi talaga ganap na natutuhan ang wikang ito, ang wikang Ingles ay naging isang wikang minimithi sa pag-aakalang ang pagtatamo ng kasanayan sa wikang ito ay katumbas ng pagtatamo ng isang mataas na antas ng pamumuhay (Pefianco 233). Bukod sa mga tagubilin ng mga Amerikanong opisyal ng Kawanihan ng Edukasyon, may isa pang sitwasyong makapagpapaliwanag sa pagiging malaganap ng mga mekanikal na paraan ng pagtuturo ng wika. Noon pa lamang 1902, may ilang Filipino nang nagtuturo ng Ingles sa mga estudyanteng Filipino. Noong 1904, iniulat na sa elementarya, halos lahat ng guro sa Ingles ay Filipino na. Dahil hindi pa gaanong bihasa ang mga gurong Filipino sa wikang Ingles, madalas gamiting paraan ng pagtuturo ang pagsasalin—isinasalin ang mga pahayag sa Ingles tungo sa wikang katutubo o sa wikang Espanyol. Bukod sa pagsasalin, ilan pa sa iminungkahing paraan ng pagtuturo ng wika ay ang paulit-ulit na paggamit nito, pagsasaulo ng mga diyalogo, pagbasa nang malakas, at iba pa (Pefianco 251). Pinuna na ang ganitong mekanikal na paraan ng pagtuturo ng wika ng ilang opisyal na Amerikano:

This tendency is due to the old idea of teachers in demanding from the pupil a finished product rather than more activity and a less perfect result. There are still those who are more anxious to obtain from the pupil the proper use of words than the proper comprehension of ideas.
(Bureau of Education 60; nasa Pefianco 257)

Sa pahayaw na pagbabalik-tanaw sa kasaysayan ng edukasyong pangwika at pampinanikan noong panahon ng Amerikano, mabubuo ang ilang obserbasyon. Una, sa pagpapagamit sa Ingles bilang tanging wikang panturo at sa pagtuturo ng kanluraning pampinanikang kanon, tuwirang naisantabi ang wika, panitikan, at kulturang Filipino sa sistema ng edukasyon. Pangalawa, bukod sa nilalamang itinuro, malaki rin ang kinalaman ng pedagohiya sa naging bisa ng edukasyon sa kabataang Filipino. Sa pagtuturo ng panitikan, ang pagbibigay-diin sa dulog na formalistiko at moralistikoy ay naging hadlang upang masuri ang panlipunang realidad at upang mapanday ang mapanuri at malikhaing pag-iisip. Sa pagtuturo naman ng wika, ang mga mekanikal na paraan ng pagtuturo ay hindi nakatulong para makamit ang higit na mahalagang layunin ng pagkatuto ng wika—ang matamo ang iba’t ibang kasanayang pangkaisipan tulad ng pagkuha ng kaalaman, pagunawa, pagsusuri, pagbubuo, pagtatas, at paglalapat ng natutunan. Sa pangkalahatan, maipapalagay na higit na naging kapaki-pakinabang ang edukasyong pangwika at pampinanikan sa mga Amerikanong mananakop lalo’t kung ang sadyang naging bunga ng itinatag nilang sistema ng edukasyon ay gawing mabubuti at masunuring kolonyal ang mga Filipinong mag-aaral.

C. Pag-unawa sa Binasa (Isulat sa hiwalay na papel ang sagot)

1. Ano ang paksang tinutukoy ng iyong nabasang akda?
2. Pansin ang paglalatag ng mga batayan. Paano niya ito binibigyan ng paliwanag?
3. Sa iyong palagay, gaano kahalaga ang paglalahok ng mga batayan sa mga diskurso/pagtatalakay para sa isang papel-pananaliksik?
4. Batay sa iyong nabasa, paano naglaon/umusad ang pag-aaral ng wika sa bansa?
5. Ano-ano ang mga binanggit ng may-akda na dapat tandan sa pagtuturo ng wika sa bansa?

Suriin

Ang iyong nabasang akda ay sipi mula sa isang pananaliksik. Ito ay isang halimbawa ng penomena na may kinalaman sa wika at kultura sa bansa. Kung pagmamasdan ang pagkakahayag ng mga ideya, makikitang lahat ng argumentong gustong palutangin ng may-akda ay nilapatan niya ng mga batayan. Mahalaga sa isang pananaliksik na magkaroon ng mga ganitong paglalangkap dahil magsisilbi itong pader na sasandigan ng bawat ideya na nais mong patayuin sa papel. Masasabi na ang mananaliksik sa papel na inyong nabasa ay naging “kritikal” na mananaliksik. Isa ito sa mga katangian ng mananaliksik na dapat mong matandaan at maisabuhay sa pag-aaral ng asignaturang ito.

Ang isang mananaliksik ay dapat na magtaglay ng sapat na kakayahan at kaalaman sa mga pamamaraan ng pananaliksik. Kailangan niya ring maglaan ng sapat na panahon sa pangangalap ng kaniyang mga datos. Sadyang hindi biro ang maging isang mananaliksik. May mga katangian siyang dapat taglayin at mga pananagutang dapat isaalang-alang. Sa kaniyang pananaliksik, dapat niyang iasaalang-alang na may pananagutan siya sa kaniyang mga hanguan, sa kaniyang mga mambabasa at sa lipunan sa kabuuan. Upang maging malinaw, narito ang mga katangian na dapat taglayin ng isang mananaliksik:

1. **MASIPAG-** Kailangan niyang maging masipag sa pangangalap ng mga datos at pagsisiyasat sa lahat ng anggulo at panig na pinapaksa ng pananaliksik. Hindi maaaring doktorin ng mananaliksik ang resulta ng kaniyang pananaliksik. Kung magiging tamad siya, mahahalata ito sa kakulangan ng kaniyang datos, kakulanagn ng katibayan para sa kaniyang mga pahayag at hindi makatuwirang kongklusyon.
2. **MATIYAGA-** Kakambal na ng sipag ang tiyaga. Sa pangangalap ng mga datos, kailangan maging pasensyoso ang isang mananaliksik. Kapag inaanala niyang kumpleto na ang mga datos, maaring imungkahang pa rin ng kaniyang guro/tagapayo ang pagdaragdag sa nauna nang mga nakalap na datos. Samakatwid, kailangan niyang pagtiyagaan, hindi pa man iminumungkahang tagapayo, ang panangalap ng mga datos mula sa iba’t ibang hanguan tulad ng mga magasin, pahayagan, *journal*, tesis, disertasyon, manuskrito, manipesto, polyeto, praymer, imbestigasyon, obserbasyon at mga *website* sa internet.

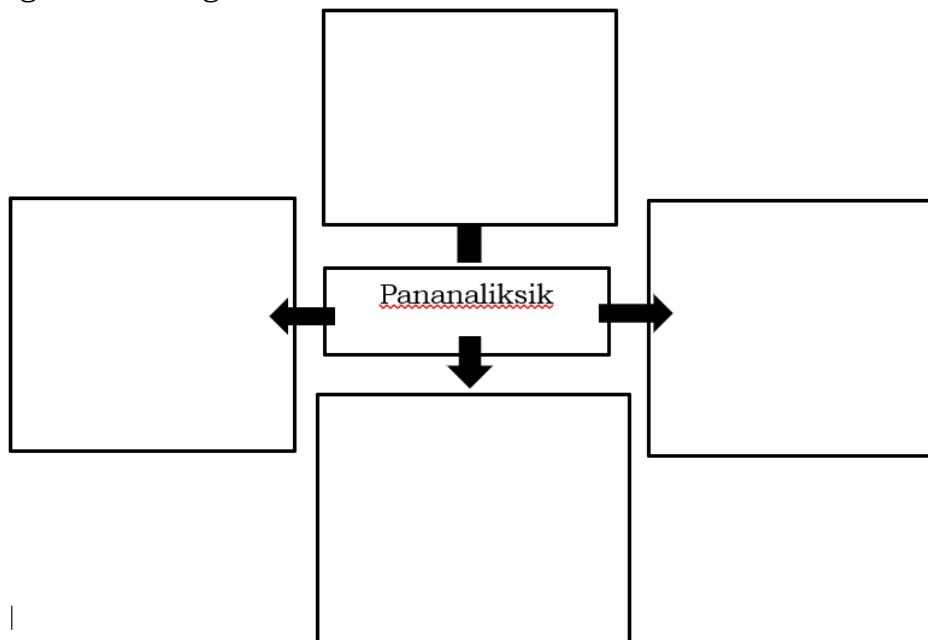

3. **MAINGAT**- Sa pagpili at paghimay-himay ng mga makabuluhang datos, kailangang maging maingat ang isang mananaliksik. Lalo na sa dokumentasyon o sa pagkilala sa pinagkunan ng datos at pinagmulang ng anomang ideya, ang pag-iingat ay kailangan upang maging kapani-paniwala ang mga resulta ng pananaliksik. Kailangan ding maingat at tiyakin ang iba't ibang panig ng paksang sinisiyasat at maingat na tiyaking may sapat na katibayan o balidasyon ang anomang posisyon o interpretasyong ginawa sa pananaliksik.
4. **SISTEMATIK**- Ang pananaliksik ay isang sistematikong gawain. Sa makatuwid, kailangang sundin ng isang mananaliksik ang mga hakbang nito ayon sa pagkakasunod-sunod. Halimbawa, hindi maaring unahin ang paglalagom at pagbuo ng mga konklusyon nang hindi pa nakakangalap ng mga datos. Sa pangangalap ng mga datos, kailangan din niyang maging sistematisko upang hindi maiwaglit ang mga datos sa sandaling kailangan na niya ang mga ito.
5. **KRITIKAL**- Ang pananaliksik ay isang iskolaring gawain. Pinaglalaanan ito ng buhos ng isip. Samakayuwid, sa pag-ieksamen ng mga informasyon, datos, ideya o opinyon upang matukoy kung ang mga ito'y *valid*, mapagkakatiwalaan, lohikal at may batayan. Sa madaling salita, kailangan niyang timbang-timbangin ang mga katuwiran at mga impormasyon upang kaniyang mapagpasyahan kung alin sa mga iyon ang kaniyang mapakikinabangan sa kaniyang pananaliksik.

Pagyamanin

Upang higit na mapaunlad ang pag-unawa sa pagsulat ng isang pananaliksik, gamit ang *semantic web* ay isa-isahin ang mga dapat mong matandaan sa pagsulat nito. Maari mong balikan ang mga napag-aralan sa modyul 13-15 upang mabuo mo ito. Isulat ang iyong sagot sa loob ng kahon.

Isaisip

Tunay na ang isang mananaliksik ay dapat na magtaglay ng sapat na kakayahang at kaalaman sa mga pamamaraan ng pananaliksik. Mula sa mga napagdaan mo sa mga modyul, ano-ano ang maitutulong nito sa iyong pagsulat ng pananaliksik? Itala ang iyong sagot sa loob ng *call-out*

Isagawa

Natatandaan mo pa ba ang huling gawain sa nakaraang modyul 14 at 15? Gamit ang mga natutuhan mo sa modyul na ito, buuin na ito. Maaring balikan ang hakbang 9 mula sa modyul 14 upang magsilbing giya sa iyong gawain. Huwag magalinlangan na magtanong sa iyong gurong tagapayo hinggil sa “pormat” na iyong susundin para sa pagsusulat ng pananaliksik. Gawin mo ito sa hiwalay na *word file*.

Tayahin

Tiyak na naunawaan mo na ang aralin. Panahon na para sukatin ang iyong natutuhan at kakayahang Isagawa ang sumusunod:

- A. Makipag-ugnayan sa iyong gurong tagapayo hinggil sa estado ng iyong pagsulat ng pananaliksik. Susi sa maayos na pagsulat nito ay ang palagiang pakikipag-ugnayan sa kaniya upang magabayan ka sa isinusulat mo. Hinggin ang kaniyang *feedback* ukol sa isinusulat mo.
- B. Isumite ang iyong ginawang pananaliksik sa iyong gurong tagapayo sang-ayon sa itinakda niyang araw ng pasahan. Ilakip ang iyong pananaliksik sa modyul na ito upang kaniyang maiwasto at mabigyan ng konstruktibong puna at pagdaragdag.

Pamantayan sa Pagmamarka	Puntos
a. Pagsunod sa mga hakbang	5 puntos
b. Paggamit ng angkop na mga salita at pangungusap	10 puntos
c. Paguugnay-ugnay ng mga ideya sa sulatin	10 puntos
Kabuoan	25 puntos

Karagdagang Gawain

Matapos mong maisumite ang iyong gawa sa iyong guro, hintayin ang kaniyang komento, mga pagdaragdag at konstruktibong puna ukol sa iyong ipinasa. Kapag dumating ang kaniyang mga tugon, gumawa ng *slide presentation* para rito. Maaring makipag-ugnayan sa iyong gurong tagapayo para sa kaniyang “pormat” para sa *Powerpoint Presentation*

Huwag matakot humingi ng tulong at gabay sa iyong guro para sa gawain. Humanda para sa presentasyon nito.

Pagbati sa husay na iyong ipinamalas!

Sanggunian

Bernales, Rolando A., Pascual, Maria Esmeralda A., Ravina, Elimar A. 2016.

Komunikasyon at Pananaliksiksa Wika at Kulturang Pilipino 11. Valenzuela City: Jo-es Publishing House, Inc.

Dayag A.M. at del Rosario M.G. (2013). Pinagyamang Pluma: Komunikasiyon at Pananaliksik sa WIka at Kulturang Pilipino. Phoenix Publishing House, Inc. Lungsod Quezon. p. 205-221

Zafra, G.S. (W.T.). Ang Pagtuturo ng Wika at Kulturang Filipino sa Disiplinang Filipino (Konteksto ng K-12). Katipunan: Filipino bilang Disiplina. Halaw sa: <https://pdfs.semanticscholar.org/be02/289096d33237255be2b9e6dd400efb4558b5.pdf>. Nakuha noong: Ika-20 ng Setyembre, 2020

Bumubuo sa Pagsulat ng Modyul

Manunulat: Dr. Ruen P. Lomo (Guro, SEHS)

Mga Editor: Gladys P. Rafols (Guro, FHS)

Christian Paul I. Camposano (Guro, CISSL)

Tagasuri-Panloob: Galcoso C. Alburo (EPS, Filipino)

Tagasuri-Panlabas:

Tagaguhit: Paolo N. Tardecilla (Guro, KNHS)

Tagalapat: Maricel M. Fajardo

Tagapamahala:

Sheryll T. Gayola

Pangalawang Tagapamanihala

Pinunong Nanunuparan - Tanggapan ng Tagapamanihala

Elisa O. Cerveza

Hepe – Curriculum Implementation Division

Pinunong Nanunuparan - Tanggapan ng Pangalawang
Tagapamanihala

Galcoso C. Alburo

Supervisor sa Filipino

Ivy Coney A. Gamatero

Supervisor sa LRMS

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Schools Division Office- Marikina City

Email Address: sdo.marikina@deped.gov.ph

191 Shoe Ave., Sta. Elena, Marikina City, 1800, Philippines

Telefax: (02) 682-2472 / 682-3989

City of Good Character
DISCIPLINE • GOOD TASTE • EXCELLENCE